

**ACORD 44/2018, de 4 de maig, del Ple del
Consell de l'Audiovisual de Catalunya**

Sobre l'anàlisi de les informacions sobre la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) emeses al programa *Espejo Público* d'Antena 3 TV, durant el període del 13 al 26 d'octubre de 2017

Fets

1r. El 16 d'octubre de 2017 va tenir entrada al Consell de l'Audiovisual de Catalunya, via correu electrònic, una queixa (Q110/2017) signada pel Vicerectorat de Comunicació i de Promoció de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), en relació amb les informacions emeses sobre aquesta universitat al programa *Espejo Público* de la televisió d'àmbit estatal propietat d'Atresmedia Corporación de Medios de Comunicación, SA, Antena 3 TV, el 13 d'octubre de 2017 a les 12.44 hores.

L'escrit manifesta el següent:

- que en l'emissió del 13 d'octubre "es van realitzar afirmacions falses i sense contrastar, el que representa una greu falta d'honestedat informativa;
- que "en cap moment aquest canal es va posar en contacte amb la universitat per documentar-se de cara a la realització del reportatge";
- que "dubta de si veritablement es busca informar l'espectador de la situació d'aquests estudiants en la Universitat Autònoma de Barcelona i fer un bon relat dels fets o construir un espectacle audiovisual per guanyar audiència televisiva".

2n. Arran d'aquesta queixa, l'Àrea de Continguts d'aquest Consell va elaborar l'Informe 18/2018, de 3 d'abril, que té per objecte analitzar el tractament que es dona en el programa *Espejo Público* d'Antena 3 TV a la denúncia presentada per estudiants de la UAB sobre el suposat assetjament per motius ideològics.

D'acord amb aquest informe, el programa analitzat és un magazín informatiu que s'emet de dilluns a divendres de les 8.30 hores a les 13.00 a Antena 3 TV. El programa comença amb "[...] la secció "Un cafè amb Susanna" en què s'entrevista un protagonista de l'actualitat informativa i s'estructura entorn de l'exposició successiva d'informacions d'actualitat (amb intervencions des de plató, connexions exteriors i entrevistes) i el comentari, a mode de tertúlia, de diverses persones a plató. [...]"

Des de la perspectiva de la temàtica, pel que fa a l'edició del 13 d'octubre, l'Informe de l'Àrea de Continguts assenyala que "[...] tracta, entre altres temes: [...] les conseqüències del procés polític per una eventual independència de Catalunya. En aquest marc, s'emet un reportatge, unes entrevistes i una tertúlia sobre la denúncia

d'eventuals situacions de violència i assetjament a la Universitat Autònoma de Barcelona. [...]”.

En aquesta tertúlia hi intervenen diversos periodistes, a banda de la conductora i un col·laborador del programa.

El CAC ha detectat l'existència d'edicions posteriors relacionades amb el tema tractat el dia 13 d'octubre.

Pel que fa a l'edició del 18 d'octubre (a les 11.25h), “[...] es reprèn el tema de la denúncia d'eventuals situacions d'assetjament per part d'estudiants de la UAB i les conseqüències i les reaccions arran d'aquest fet. [...]”.

L'informe esmentat inclou també les transcripcions corresponents a successives edicions del programa, en què es tracta el mateix tema, següents:

- Una cronologia de les referències a aquest debat realitzades en el període comprés entre el 13 i el 26 d'octubre, concretament, i a banda de les edicions referides més amunt del 13 i 18 d'octubre, el 16 d'octubre a les 13.02 hores, el 17 d'octubre a les 10.29 hores (consistent en una entrevista a la diputada Inés Arrimadas), el 20 d'octubre a les 12.56 hores i a les 13.03 hores, el 24 d'octubre a les 12.47 hores i el 25 d'octubre a les 13.11 hores.
- Una entrevista el 26 d'octubre de 2017 per part de la conductora del programa a la rectora de la UAB.

3r. Vist l'informe de l'Àrea Jurídica d'aquest Consell, les consideracions jurídiques del qual es reproduïxen en les seves parts necessàries.

«Consideracions jurídiques

Primera. Marc normatiu

La Constitució espanyola (CE) dedica el seu títol I als “drets i deures fonamentals”, i és a la secció primera del capítol II, “dels drets fonamentals i de les llibertats públiques”, on trobem l'article 18, que garanteix el dret a l'honor, a la intimitat personal i familiar i a la pròpia imatge (apartat 1), i l'article 20, que reconeix i protegeix el dret a comunicar o a rebre lliurement informació veraç per qualsevol mitjà de difusió (lletra *d* de l'apartat 1). Tot establint, així mateix, que aquesta llibertat té el límit en el respecte als drets que reconeix el títol I, en els preceptes de les lleis que el desenvolupin i, especialment, en el dret a l'honor, a la intimitat i a la pròpia imatge (apartat 4).

Així, el dret a l'honor i a la llibertat d'informació són drets diferents que, tot i que tenen la mateixa protecció (apartat 2 de l'article 53 de la CE), poden, des del punt de vista del seu exercici, entrar en col·lisió, com podria ser el cas que ens ocupa. Per la qual cosa, cal analitzar si la informació donada en relació amb la UAB per Antena 3 TV, que és l'objecte de la queixa Q110/2017, es pot emparar en l'exercici legítim del dret a la informació que reconeix i protegeix la lletra *d* de l'apartat 1 de l'article 20 de la CE, tenint en compte el límit que estableix l'apartat 4 d'aquest mateix article.

[...]

Si l'apartat 1 de l'article 18 de la CE garanteix el dret a l'honor, cal tenir en compte, en segon lloc, la lletra *d* de l'apartat 1 de l'article 20, que reconeix i protegeix el dret a la llibertat d'informació, la qual té el seu límit, en la protecció del dret a l'honor, reconeguda, per altra banda per la normativa audiovisual (apartat 4 de l'article 4 de la Llei 7/2010, de 31 de març, general de la comunicació audiovisual (LGCA) i article 8, lletra *d* de l'article 80 i apartat 1 de l'article 81, tots de la Llei 22/2005, de 29 de desembre, de la comunicació audiovisual de Catalunya (LCA).

[...]

Pel que fa al supòsit concret de la col·lisió entre el dret a l'honor i a la llibertat d'informació, cal tenir present que aquest darrer tindrà una posició prevalent si quan s'exerceix es respecten unes condicions determinades, com ara que la informació sigui veraç. A més, ha de fer referència a assumptes de rellevància pública que siguin d'interès general per la matèria tractada i per les persones que hi intervenen (SSTC 18/2015, de 16 de febrer, 129/2009, de d'1 de juny, 154/1999, de 14 de setembre, entre d'altres).

En particular, i per al que és d'interès en relació amb la qüestió analitzada en aquest informe, cal tenir en compte que el **principi de veracitat** deriva directament de la CE (lletra *d* de l'apartat 1 de l'article 20) i el recull, també, la normativa audiovisual.

Concretament, l'apartat 5 de l'article 4 de la LGCA estableix el dret de totes les persones al fet que la comunicació informativa s'elabori d'acord amb el deure de diligència en la comprovació de la veracitat de la informació. En un sentit similar, la LCA determina que tots els ciutadans tenen dret a rebre informació veraç (apartat 1 de l'article 4); que la informació difosa pels prestadors de serveis de comunicació audiovisual ha d'ésser veraç i que s'entén per *informació veraç* la que es fonamenta en fets que es poden sotmetre a una comprovació diligent, professional i fidedigna (article 7), i que un dels límits a la realització d'activitats de comunicació audiovisual és respectar el principi de veracitat en la difusió de la informació i que s'entén per *informació veraç* la que és el resultat d'una comprovació diligent dels fets (lletra *f* de l'article 80).

En conseqüència, podem establir que l'adjectiu *veraç* no comporta que la informació sigui verdadera, sinó que n'hi ha prou que sigui resultat d'una comprovació diligent, professional i fidedigna dels fets en els quals es fonamenta. Dit en altres paraules, s'entendrà per *informació veraç* aquella comprovada des del punt de vista de la professionalitat informativa. Per contra, la informació no serà veraç si l'informador, actuant de forma negligent i irresponsable, transmet, com a fets veraders, rumors no contrastats o simples invencions o insinuacions (SSTC 139/2007 de 4 de juny; 52/2002, de 25 de febrer; 240/1992, de 21 de desembre; 85/1992, de 8 de juny; 40/1992, de 30 de març; 197/1991, de 17 d'octubre, 143/1991, d'1 de juliol; 105/1990, de 6 de juny, entre d'altres).

Segona. El principi de veracitat en el tractament informatiu analitzat

Ateses les consideracions exposades més amunt, cal valorar si en el tractament informatiu realitzat en relació amb la denúncia presentada per estudiants de la UAB sobre el suposat assetjament per motius ideològics, el programa *Espejo Público* d'Antena 3 TV va actuar de forma diligent en la presentació de la informació esmentada.

Quant a les edicions de 13 i 18 d'octubre

Segons expressa l'informe de l'Àrea de Continguts, de l'anàlisi realitzada se'n desprèn que «[...] El contingut del reportatge i de l'entrevista de l'edició del 13 d'octubre es basa en el testimoni de persones que es presenten com a estudiants i que denuncien el que, segons elles, és una situació d'assetjament i violència a causa de les seves idees polítiques. En l'edició del 18 d'octubre es reafirma la condició d'estudiants de les persones entrevistades el 13 d'octubre, mitjançant la reemissió d'una intervenció que aquesta fa en una edició anterior del programa, en què s'identifica com a tal [...]».

Pel que fa a les fonts informatives del programa «[...] són les persones entrevistades que s'identifiquen com a "estudiants universitàries". El programa no dona veu al rectorat de la UAB durant les edicions dels dies 13 i 18 d'octubre [...] i [...] [e/ programa] assumeix el discurs de les persones entrevistades i en algunes ocasions, al llarg de les edicions dels dies 13 i 18 d'octubre, s'hi observen alguns elements que reforcen aquest discurs [...]».

Concretament, en relació amb l'edició del 18 d'octubre, l'informe de referència remarca que "[...] el programa fa referència al posicionament de la UAB, sobre la base de la queixa presentada per la universitat respecte del programa del 13 d'octubre (davant del CAC el 16 d'octubre, a què es refereix aquest informe), actitud que és qualificada pel programa com a "preocupant" i com a "problema" [...]".

Quant a la resta d'edicions (16, 17, 20, 24, 25 i 26 d'octubre)

D'acord amb l'informe de l'Àrea de Continguts "[...] Entre el dia 13, que s'emet per primera vegada el reportatge de denúncia, i el dia 26, en què s'entrevista la rectora de la UAB, la qüestió sobre una suposada situació d'assetjament per motius ideològics a la UAB apareix en 8 edicions d'*Espejo Público*. [...]" i "[...] En 5 de les 8 edicions, persones de les que protagonitzen el vídeo de denúncia tenen veu en el programa [...]", "[...] En 1 de les 8 edicions (la del dia 24) es dona veu a un grup d'estudiants que sostenen que a la UAB hi ha pluralitat d'opinions i s'emet un vídeo elaborat per ells mateixos [...]" essent en aquesta ocasió la primera vegada que es presenta una veu contrària a la denúncia que es va relatar en l'edició del 13 d'octubre (primera relativa a aquesta informació). El 17 d'octubre es va entrevistar Inés Arrimadas, del Grup Parlamentari de Ciutadans "[...] i es parla de la denúncia de la suposada situació a la UAB [...]" i el 20 d'octubre la directora del Departament de Mitjans, Comunicació i Cultura de la UAB, que es va identificar com a membre de Societat Civil Catalana, la línia discursiva de la qual "[...] està d'acord amb la dels denunciants [...]". Finalment, el 26 d'octubre "[...] s'entrevista la rectora de la UAB, que manté un relat de desacord amb la denúncia presentada. Al llarg d'aquesta entrevista hi ha diferents referències a

la manca de diversitat de fonts en el tractament informatiu de la denúncia pel suposat assetjament per motius ideològics a la UAB. [...]”.

Atesa la consideració primera d'aquest informe, i a la vista de l'anàlisi de l'Àrea de Continguts, cal entendre que Antena 3 TV no hauria actuat de forma diligent, tot contrastant la notícia. En primer lloc, perquè aquest prestador no ha utilitzat fonts diverses, com ara la pròpia direcció de la UAB que, a la vista de la queixa presentada davant aquest Consell, sembla que no va tenir l'oportunitat de manifestar-se sobre la informació amb caràcter previ a l'emissió. En segon lloc, perquè en la descripció dels fets no s'hi inclouen elements que permetin contrastar la informació; ans el contrari, com conclou l'Informe de l'Àrea de Continguts, el programa “[...] assumeix el discurs de les persones entrevistades i en algunes ocasions al llarg de les edicions dels dies 13 i 18 d'octubre, s'hi observen alguns elements que reforcen aquests discurs [...]”. En tercer, i darrer lloc, perquè de les vuit peces analitzades (dies 13, 16, 17, 18, 20, 24, 25 i 26 d'octubre) únicament es dona veu a la UAB en l'emissió del 26 d'octubre. Aquesta emissió, juntament amb la del dia 24 del mateix mes, en la qual es dona veu a un grup d'estudiants que sostenen que a la UAB hi ha pluralitat d'opinions i s'emet un vídeo elaborat per ells mateixos, són les úniques ocasions en què el programa presenta una veu contrària a la denúncia dels estudiants d'aquesta universitat. Per tant, entre el 13 i el 26 d'octubre el programa dona veu al posicionament que dona suport a la denúncia exposada pels estudiants de la UAB el 13 d'octubre i, per contra, únicament a les emissions dels dies 24 i 26 d'octubre, es dona veu a un posicionament diferent”.

En l'entrevista a la rectora de la UAB, la conductora del programa reconeix que, abans d'emetre l'entrevista del dia 13 amb els estudiants, hauria d'haver parlat amb la Universitat.

Per tot el que s'ha exposat, el Ple del Consell de l'Audiovisual de Catalunya adopta, per 5 vots a favor i 1 vot en contra amb vot particular, el següent

ACORD

1. Constatar que en el tractament informatiu analitzat per l'Àrea de Continguts el prestador del servei de televisió podria no haver actuat amb la diligència deguda conforme al principi de veracitat (establert a l'apartat 5 de l'article 4 de la LGCA), que requereix per al seu compliment la utilització de fonts diverses, la inclusió d'elements que permetin contrastar la informació i donar veu a posicionaments diferents durant tot el període analitzat (del 13 al 26 d'octubre) en què es va tractar aquesta informació; això és, només es va donar veu a posicionaments diferents en les emissions dels dies 24 i 26 d'octubre, considerant, a més, que la UAB només té veu en aquesta darrera emissió.
2. Trametre aquest Acord i l'Informe 18/2018 de l'Àrea de Continguts del Consell de l'Audiovisual de Catalunya a la Comisión Nacional de los Mercados y la Competencia, als efectes oportuns.

3. Comunicar aquest acord al Vicerectorat de Comunicació i de Promoció de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB).

Barcelona, 4 de maig de 2018

Roger Loppacher i Crehuet
President

Daniel Sirera Bellés
Conseller secretari